

Maailman vesipäivän seminaari 23.3. klo 12.00

Yhteistyössä CADWES ja Tampereen dosenttiyhdistys ry

Esitykset:

Vesihuoltopalvelut, Riikka Rajala (Dosenttuurin opetusnäyte)

Vesihuollon prioriteetit ja yhteistyö, Tapio Katko

VESIHUOLTOPALVELUT

TkT Riikka Rajala, Dosentuurin opetusnäyte

Maailman vesipäivän seminaari 23.3.2020

Yhteistyössä CADWES ja Tampereen dosenttiyhdistys ry

Miksi itsestään selvästä vesihuoltopalveluista pitää puhua?

” Mikään muutama työpaikka tai vääränlainen vienti ei korvaa valtiollista vesihuoltoa. Suojellaan vedet

- Alkuvuoden 2020 yleinen keskustelu vesihuoltolaitoksen yksityistämisestä paljasti jälleen, että oikealle tiedolle on tarvetta.
- Korvaamaton vesi: itsestään selvänä pidettävä palvelu, joka tulee mieleen vasta kun jotain sattuu.
- Tämä esitys keskittyy vesihuoltopalveluihin ja niiden organisointiin ja haasteisiin.

Mitä korona tarkoittaa vedelle?

Koronaepidemian aikana vesihuollon varautuminen perustuu voimassa olevaan lainsäädäntöön. MMM:n ja STM:n ohjeistus ei tuo vesihuoltolaitoksille uusia velvoitteita, sillä varautuminen perustuu voimassa olevaan lainsäädäntöön: vesihuoltolakiin ja terveydensuojelulakiin.

HSY: vedenkäsittelylaitoksiemme monivaiheinen desinfiointi tuhoaa mahdolliset virukset tehokkaasti. Koronaviruksen leviämiskäsi juomaveden välityksellä on siis erittäin pieni.

Suurin riski lienee siinä, että vesihuoltolaitoksen henkilökunta sairastuu ja välttämättömät toimenpiteet sitä kautta vaikeutuvat. Ratkaisu: riittävä resurssointi ja henkilökunta pidetään terveenä. Jätevedenpuhdistamon työntekijöille riittää sama varautumistaso kuin muutenkin.

VESIHUOLTOPALVELU

(vesistö) veden otto, käsittely, jakelu, (käyttö), kerääminen, puhdistus, palautus kiertoon (vesistö)

Lähtökohta vesihuoltolaissa on, että Suomessa kunta vastaa vesihuollosta.

Suomessa kukaan ei omista vettä.

Vesilailla säännellään vesitaloushankkeiden lupa-asioita. Niitä ovat esimerkiksi laiturin, sillan, padon, vesijohdon ja kaapelin rakentaminen vesistöön, vesivoiman hyödyntäminen, kulkuväylät ja muut vesiliikennealueet, puutavaran uitto, ojitus, vesistön säännöstely sekä veden ottaminen.

Vesistön pilaamisasiat käsitellään ympäristönsuojelulain nojalla.

<https://www.ymparisto.fi>

Monimuotoisuus

- Vesihuoltolaisten lähtökohdat Suomen eri puolilla - kuten muissakin maissa - ovat varsin, ellei hyvin erilaisia.
- Pääsääntöisesti maamme vesilaitokset omistaa kunta tai kaupunki, joka omistajana haluaa osakeyhtiöltään/taseyksiköltään/liikelaitokseltaan tuottoa yhteiseen kassaan.
- Lisäksi on suuri määrä vesiosuuskuntia, joiden osuus veden kokonaismyynnistä noin 10 %.
- Olennaista on, että paikalliset olosuhteet vaihtelevat todella paljon alkaen vesivaroista, maaperästä, väestön määrästä ja asukastiheydestä päätyen poliittisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin olosuhteisiin. Siksi ei ole yhtä ainoaa oikeaa ratkaisua.
- Suomen vesihuollon suurimmat tulevaisuuden haasteet tutkimusten mukaan ovat *haavoittuvuus, resurssit ja ikääntyvä infra* (CADWES, Silfverberg 2017, monet muut)

Usean tason vesihuoltojärjestelmiä

1. Kiinteistökohtainen vesihuolto (taajamien ulkopuolella, oma kaivo ja puhdistamo/säiliö)
2. Vesiosuuskunta (eri kokoisia, talousvesi ja/tai jätevesi)

Vesiosuuskunta on yhdyskunnan vesihuollosta huolehtiva vesihuoltolaitos, kun siinä on liittyneenä 50 asukasta tai sen vuorokaudessa kuluttama vesimäärä tai tuottama jätevesimäärä on vähintään 10 m³. Edellistä pienemmät vesiosuuskunnat eivät ole vesihuoltolain määrittelemiä vesihuoltolaitoksia.
(<http://www.vesiosuuskunnat.fi>)

3. Kunnan vesihuoltolaitos (osakeyhtiö, liikelaitos, taseyksikkö)
4. Ylikunnallinen vesihuolto (sopimus pohjainen yhteistyö, alueellinen OY, operointisopimus, tukkuyhtiöt, kuntayhtymä)

Nämä voivat olla kytköksissä toisiinsa eri tavoin.

Tällä hetkellä noin 90 prosenttia Suomen talouksista saa talousvetensä vesihuoltolaitosten verkostoista ja noin 85 prosenttia asukkaista on viemäroinnin ja keskitetyn jätevedenkäsittelyn piirissä. (Silfverberg 2017)

Suomessa: n. 1 500 vesihuoltolaitosta, joista n. 1 100 käyttäjien perustamia vesiosuuskuntia tai muita. Loput noin 400 on kuntaomisteisia vesilaitoksia tai -yhtiöitä.

Kuntien omistuksessa

2019 tehtyyn kyselytutkimukseen vastanneiden 32 vastaajan mielestä varsinaista ihannekokoa tai organisointimuotoa ei ole, mutta useissa vastauksissa korostui **kuntaomisteisen osakeyhtiön joustavuus ja selkeys**. (CADWES 2019)

Samassa kyselyssä suurin osa vastaajista piti tärkeänä, että **vesihuollon omistus säilyy Suomessa**.

Suurin osa vastaajista näki parempana, että **vesihuolto olisi omassa organisaatiossaan** eikä osana monialaorganisaatiota.

Vastaajien ylivoimainen enemmistö katsoi **suhteiden vesilaitoksen ja sen omistajien välillä olevan hyvin toimivat**.

Mielipide | Kolumni

Saisipa suomalaista vettä – vesihuollon yksityistäminen on osoittautunut Britanniassa vikatikiksi

Yksityistäminen on tuonut kuluttajille ainakin 2,5 miljardin euron lisälaskun.

Annamari Sipilä

Julkaistu: 23.7. 2:00 , Päivitetty: 23.7. 6:29

JOKAINEN ulkomailla asuva suomalainen saa aika ajoin vastata kysymykseen, mitä hän Suomesta eniten kaipaa. Moni vastaa, että suomalaista vesijohtovettä.

Kohtuullinen tuotto

Vesihuoltolaitoksen on pystyttävä huolehtimaan vesihuoltopalveluista toiminta-alueellaan taloudellisesti ja asianmukaisesti.

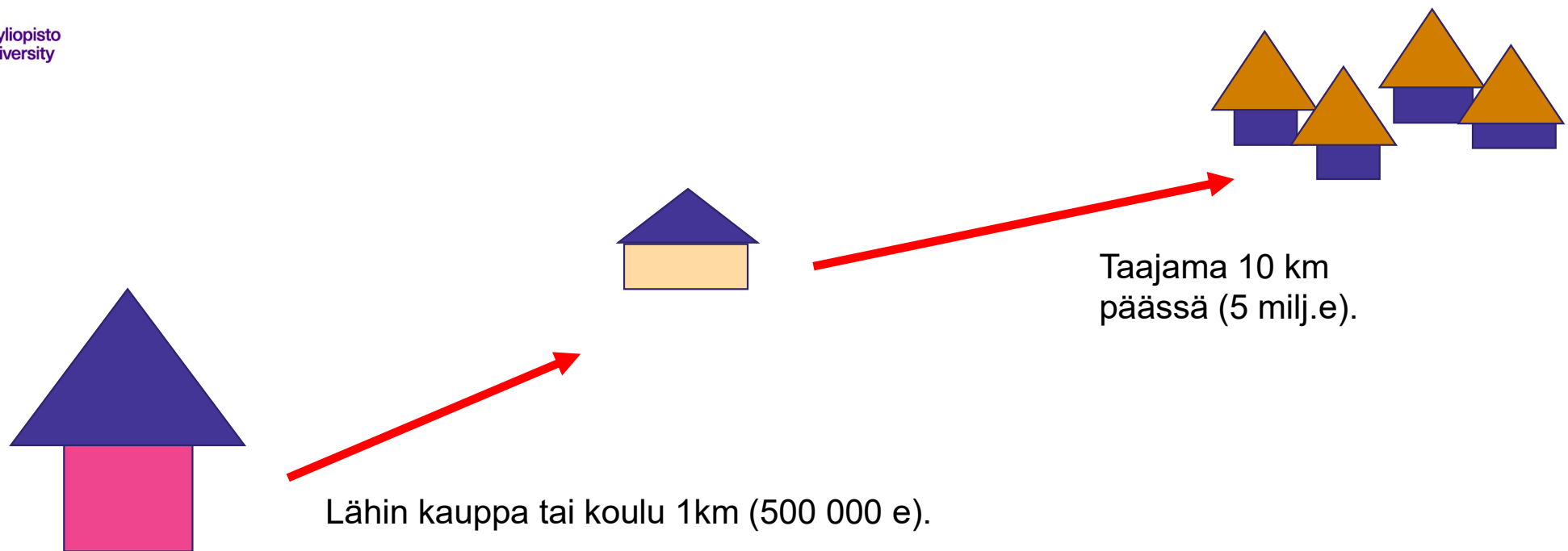
Vesihuollon ja huleveden viemäröinnin maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset. Maksuihin saa sisältyä enintään **kohtuullinen** tuotto pääomalle. (22.8.2014/681)

Vesihuollosta perittävät maksut toiminta-alueella kohtuulliset ja tasapuoliset.

Vesihuoltoverkon saneeraus maksaa

Saneerauksen hintaan vaikuttaa usea tekijä: saneerattava kohde ja vauriotyyppi, saneeraustapa, paikalliset olosuhteet, markkinatilanne, aikataulu jne.

Vesihuoltolaitoksilta saatuja arvioita esim. 400 e / yksi metri (vesijohto) 495 e/metri (viemäriverkko).

Jos yhden metrin saneeraus maksaa esim. 400 e, niin yksi kilometri maksaa 400 000 euroa ja 10 km maksaa 4 000 000 e (4 miljoonaa).

Jos yhden metrin saneeraus maksaa esim. 500 e, niin yksi kilometri maksaa 500 000 euroa ja 10 km 5 000 000 e (5 miljoonaa).

Teemahaastatteluita vesihuollon organisoinnista ja kokemuksista 2019

Negatiivisia asioita (organisaatiomuodosta riippumatta)

Yrittävätkö poliitikot/luottamusmiehet vaikuttaa vesihuoltolaitoksen toimintaan aiheettomasti.

Kulkeeko tarvittava tieto kaupungilta vesihuoltolaitokselle ja toisin päin – esim. kaavoitusprosessit ja katujen saneeraus.

Verkosto on haaste, saneerauksia pitää lisätä nykyisestä

Kuntapuolen talous, tulee paineita tuloutuksille/voiton tavoittelu

Jos tehdään päätöksiä pelkästään taloudellisesta näkökulmasta, niin ne eivät välttämättä ole parasta päätöstä vesihuollon näkökulmasta

Alueet, jotka kärsivät väestökadosta. Se yhdistettynä kiinteistöjen arvon laskuun on uhka. Vie motivaatiota saneerauksista. Onko järkevää enää investoida vesihuoltoon?

Positiivisia asioita (organisaatiomuodosta riippumatta)

- Päätöksenteko on itsenäistä
- Rahojen käytöstä päätetään itse, samoin investoinneista
- Pitkäjänteisyys, taloutta pystytään suunnittelemaan
- Henkilökunta on asiantuntevaa, osaavaa ja sitoutunutta
- Vahva imago, on saatu rekrytoitua porukkaa

Yhteenveto

- sallitaan kaikki mahdolliset hyväksi havaittavat keinot vesihuollon järjestämiseksi pohjoismaisen perinteen mukaisesti;
- tutkitaan voisiko valtio auttaa maaseudun ja pienten kuntien kehitystä, sillä valtion toimenpiteillä on ratkaiseva merkitys siihen, millaiseksi elämä pienemmällä paikkakunnilla kehittyvä väestön edelleen vanhetessa ja vähentyessä etenkin. Edelleen olisi tutkittava kuinka pienelle joukolle on mahdollista tarjota hyvät ja turvalliset vesihuoltopalvelut ympäri vuorokauden kaikkina vuoden päivinä;
- vesihuolto säilytetään kotimaisessa omistuksessa, mieluiten kuntien omistuksessa, olipa muoto yhtiö tai joku muu poikkeuksena vesiosuuskunnat;
- muistetaan, että vesihuolto on peruspalvelua, eikä ruveta tekemään sillä tarpeetonta rahallista voittoa niin kuntien sisällä kuin kuntarajat ylittävässä yhteistyössä

Kiitos

riikka.rajala@tuni.fi

CADWES

Capacity Development in Water and Environmental Services
Research Team at TUT

Lähteet

Juuti & Rajala. 2020. Monimuotoinen vesihuolto. VEPATUKI-raportti.

Silfverberg P. 2017. Vesihuollon suuntaviivat 2020-luvulle. Vesilaitosyhdistyksen monistesarja nro 44.

CADWES 2019. Webropol-kyselytutkimus 2019. Vesihuolto organisoituu. CADWES-tutkijaryhmä.

<https://www.ymparisto.fi>

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010119>